

de Directie Natuur, Milieu en Faunabeheer (Ministerie van Landbouw en Visserij) in Limburg. Het onderzochte gebied was ruim 7000 hectare groot. Hier werden bijna duizend vleermuizen in negen soorten aangetroffen, hetgeen voor Nederlandse begrippen hoog te noemen is. Uit deze inventarisatie bleek onder andere het grote belang van lijnvormige landschapselementen als verbindingsroutes tussen verblijfplaats (bebouwde kom, oude hellingbossen) en jachtgebied van vleermuizen. In gebieden waar die elementen vrijwel verdwenen zijn trof ik nauwelijks vleermuizen aan. Door deze verbindingen te herstellen worden bepaalde terreinen voor hen – en andere dieren en planten! – weer toegankelijk. Op het Centraal Plateau werden vlieg-routes van Watervleermuizen gevonden die enkele kilometers lang waren, onder andere van het landgoed Vlieg naar de Geul. Gewone dwergvleermuizen bleken in het coulissenlandschap een dicht netwerk van verbindingsroutes te hebben, terwijl de soort vrijwel niet voorkwam in de zeer open agrarische gebieden tussen Meerssen en Schimmert en ten westen van Voerendaal. De grotere soorten als Rosse vleermuis en Laatvlieger bleken minder van kleine landschapselementen afhankelijk te zijn. Hun sonar reikt dan ook veel verder.

In het volgende overzicht worden enkele interessante vondsten tijdens de inventarisatie genoemd:

- een kolonie van 40 Baardvleermuizen op de Schaelsberg bij Valkenburg

- verschillende kolonies Watervleermuizen (in totaal ruim 200 dieren)

- een groepje van 10 Franjestaarten op het landgoed Vlieg te Ulestraten; over de verspreiding van deze soort in de zomer is nog nauwelijks iets bekend

- één Vale vleermuis, een inmiddels in Nederland zeer zeldzame soort

- twee grote kolonies Gewone dwergvleermuizen (elk meer dan 100 dieren)

- een groep Ruige dwergvleermuizen op het landgoed Vlieg

- een concentratie op grote kevers jagende Laatvliegers bij Spaubeek

- Rosse vleermuizen, jagend boven een vuilnisbelt bij Spaubeek

- een groepje Grootoorvleermuizen in een Beuk in het Spaubekerbos

Van de paartijd van vleermuizen is nog weinig bekend. Van sommige soorten, bijvoorbeeld de Watervleermuis, zijn paringen in de winterkwartieren waargenomen. Sinds kort worden met behulp van de vleermuis-detector gegevens verzameld over de leefwijze in de paarperiode van de beide dwergvleermuissoorten en de Rosse vleermuis. Vanaf juli tot in het najaar bakenen de mannetjes een territorium af. Het paarverblijf van Gewone dwergvleermuizen ligt in gebouwen, dat van Ruige dwergvleermuizen en Rosse vleermuizen in holle bomen. 's Avonds en 's nachts vliegt elk mannetje rond zijn eigen paarverblijf; naarmate de ochtend nadert verdedigen ze dit roepend vanuit het invlieggat, wachtend op de van de jacht terugkerende wijfjes. De "harem"-grootte varieert van één tot cir-

ca 10 vrouwtjes.

Over de wintertellingen in de Zuid-Limburgse mergelgroeven is al veel geschreven. Ik beperk me hier tot vijf groeven (Bronsdal-, Raven- en Mus-senputgroeve in het Geuldal bij Meerssen, Mettenberg V en Cluysberggroeve bij Bemelen) waarvan gegevens beschikbaar zijn van de laatste zeven winters, 1982-1983 tot en met 1988-1989. Het totaal aantal vleermuizen vertoonde in alle hier genoemde groeves een toename: van 94 naar 198 exemplaren, verdeeld over negen soorten. Met name de Baard- en Watervleermuis deden het goed. De Ingekorven vleermuis en de Franjestaart namen iets toe, maar de aantallen blijven gering (minder dan tien per winter). De Meervleermuis bleef constant, elk jaar worden circa tien dieren geteld. Van de Vale vleermuis is slechts één waarneming bekend en wel uit de Raven-groeve. De Dwergvleermuis en Laatvlieger zijn in drie groeves waargenomen, over de aantalsontwikkeling is nauwelijks iets te zeggen. Het aantal Grootoorvleermuizen schommelt elk jaar rond de vijf exemplaren.

Het ligt in de bedoeling om de komende jaren naast de traditionele tellingen in de mergelgroeves meer aandacht te besteden aan andere winterverblijven als kasteel- en ijskelders en dergelijke. Gecombineerd met de 's zomers met behulp van de vleermuis-detector verzamelde waarnemingen moet het mogelijk zijn een gedetailleerd beeld te krijgen van de verspreiding, aantalsveranderingen en leefwijze van vleermuizen.

KORTE MEDEDELING

ZEVENDE WARN-DAG

De werkgroep Amfibieën en Reptielen Nederland (WARN) organiseert op 7 oktober in de faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen van de Katholieke Universiteit Nijmegen voor de zevende keer een studiedag. Ditmaal is het thema: **Inventariseren, uitkomst voor milieu of natuur?**

In de inleiding wordt een schets gegeven van de huidige politieke situatie, waarbij alle aandacht is voor het milieu, maar waarbij de natuur nog meer in de schaduw komt te staan. Kunnen inventarisatiegegevens daadwerkelijk leiden tot bescherming van de herpetofauna?

Eerst wordt uitgelegd hoe de centrale databank van het BIC werkt. Daarna lichten diverse sprekers toe hoe zij van-

uit verschillende niveau's met herpetofaunagegevens werken. Op landelijk niveau wordt verteld over het project Landschapsecologische Kartering Nederland (LKN), dat door het Centrum voor Milieukunde (R.U. Leiden) i.s.m. de Rijksplanologische Dienst wordt uitgevoerd. Verspreidingsgegevens worden gebruikt voor veiligstelling en herstel van biotopen en bij landinrichtingsplannen. In België is het tot op heden minder gebruikelijk om met reptielen en amfibieën rekening te houden. Toch worden nu in de provincie Limburg aanzetten gegeven deze diergroepen mee te laten tellen. Verspreidingsgegevens over de herpetofauna zijn van direct belang voor de bescherming ervan. Hoe men persoonlijk daaraan kan bijdragen wordt vanuit twee groepen belicht: de Herpetogeografische Dienst

van de vereniging Lacerta, en de Stichting Herpetologische Studiegroepen. In de einddiscussie wordt de balans opgemaakt van de resultaten van inventarisaties.

Omdat er de hele dag nogal technisch over herpetofauna zal worden gesproken zijn twee lezingen in het programma opgenomen die concreter op enkele soorten ingaan. Vandaag worden de biologie en de bescherming van de Hazelworm en de Vuursalamander belicht.

De toegang voor deze dag is gratis. Een uitgebreid programma wordt toegestuurd na opgave bij het WARN-secretariaat.

A. ZUIDERWIJK

Instituut voor Taxonomische Zoölogie
Postbus 4766
1009 AT Amsterdam